

door de beheersching van het vlak en de toepassing van het schilder-kundige middel.

De objecten losten zich op in het geestelijk visioen. Zij hadden slechts waarde, voor zoo verre zij een ontroering symboliseerden. Daarom heeft een kleur-vlek in eene schilderij van Paul Cézanne meer beteekenis als schilderkunst, dan een figuur bij Paolo Veronese. Zoo zegevierde bij de luministen het beeldende middel over het onderwerp. Wie het vermogen heeft „beeldend” te zien, zal ook bij het aanschouwen eener luministische schilderij, in de eerste plaats getroffen worden door het schilderkundige aspect en niet door het onderwerp. Dit laatste gebruikten de luministen en post-impressionisten bij gebreke aan een zuiver beeldende constructie. De schilderij vond haar evenwicht nog in de natuur-illusie. Dat daarom het natuurlijke onderwerp nog deel uitmaakte van de schilderij is te begrijpen. Daarbij was het vlak nog niet veroverd. Het coin-de-la-nature-begrip moest nog overwonnen worden.

De eerste die hiermede begon was Paul Gauguin (1851—1903). Hij zocht naar het beeldende in de dingen als geen voor hem. Hij vond nieuwe lijnen, nieuwe vormen, nieuwe verhoudingen. Met hem begon de vlak-dicipline. Het vlak is het domein van den beeldenden (schilder) kunstenaar. Het vlak moest dus veroverd worden. De traditioneele perspectivische schilderij naderde haar einde. Het probleem van het Impressionisme vond zijn oplossing in de breking van het vlak, in het devisionisme, waaruit de mogelijkheid voortkwam eener rhythmische schilderij. De beste werken van Paul Gauguin zien er uit als kleurige massa's die zich rhythmisch tot elkander verhouden.

Door het Impressionisme en Luminisme waren de eigenschappen van het kleurmiddel aan den dag gekomen.

Bij Paul Gauguin begon zich de beteekenis van het vormmiddel te ontwikkelen. De herziening van dit beeldend middel begon bij de herziening van het vlak, uit deze nieuwe opvatting der vlak-verdeeling ontstond vanzelf een nieuwe opvatting van de schilderij. Het vlak behoort in de allereerste plaats tot het organisme van de schilderij, het is het geraamte dat de schilderij draagt. Zoodra het vlak als zoo-